

**VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 2/2000 vp**

**Valtioneuvoston selvitys Euroopan yhteisöjen
tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuk-
sesta varainhoitovuodelta 1998 sekä erityisker-
tomuksista nrot 1—4/1999**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 26 päivänä marraskuuta 1999 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen E 61/1999 vp Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta varainhoitovuodelta 1998 sekä erityiskertomuksista nrot 1—4/1999 valtiovarainvaliokuntaan tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa.

Asiantuntijat

Hallinto- ja tarkastusjaostossa ovat olleet kuul-
tavina

- vanhempi hallitussihteeri Seija Kivinen ja neuvotteleva virkamies Tuomas Pöysti, valtiovarainministeriö
- tarkastusneuvos Mauri Lehmusto, valtiontilintarkastajain kanslia
- ylitarkastaja Armi Jämsä ja erikoistutkija Matti Mattila, Valtiontalouden tarkastusvirasto.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus vastaa rakenteeltaan kertomusta varainhoitovuodelta 1997, eli sen luvuissa käsitellään tuloja sekä kutakin rahoitusnäkökymien otsakkeiden mukaista menoalaa. Vuoden 1998 kertomus painottuu entistä enemmän niiden toimien seurantaan, joita on toteutettu tilintarkastustuomioistuimen aiempien kertomusten perusteella. Virheet eivät valtioneuvoston selvityksen perusteella merkittävästi poikenneet edellisinä vuosina havaituista virheistä.

Tilintarkastustuomioistuin on todennut, että monet kertomuksessa esitetyistä tarkastusha-

vainnoista osoittavat, että toteutetuista uudistuksista huolimatta komissio yhä käyttää vuotuisessa talousarviossa osoitettujen määrärahojen käyttöastetta aivan liian usein varainhoidon suoritustason ensisijaisena indikaattorina.

Varainhoitovuoden 1998 tilejä koskevassa tarkastuslausumassaan tilintarkastustuomioistuin kiinnittää jälleen huomiota ongelmiin, jotka liittyvät yhteisön tilinpäätökseen. Myös kirjanpitojärjestelmissä esiintyy puutteita, joiden vuoksi esitetyt tiedot ovat joiltakin osin virheellisiä tai puutteellisia. Toisaalta hallinnon ja sisäisen valvonnan järjestelmien toiminnassa on

edelleen todettavissa ongelmia kullakin hallinnon tasolla komissiosta alkaen. Ongelmia on havaittu myös jäsenvaltioiden viranomaisten toiminnassa aina lopullisiin edunsaajiin saakka. Niinpä tilintarkastustuomioistuinin ei nytkään ole voinut antaa myönteistä lausumaa komission maksujen perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta.

Tilintarkastustuomioistuin vaatii jäsenvaltioilta parannuksia varainhoitoon. Virheiden esiintyvyys on kuitenkin merkittävä myös komission suoraan hallinnoimissa menoissa. Vaikka useat huomiot koskevat jäsenvaltioita, Suomea koskevia huomioita ei sisälly kertomukseen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleiset havainnot. Suomi on aiemmissa kannanotoissaan korostanut, että EU:n varainhoitoa on kehitettävä ja mahdollisuuksien mukaan kevennettävä. Suomi on painottanut erityisesti SEM 2000 -hankkeen (Sound and Efficient Management) keskeistä roolia varainhoidon parantamisessa sekä käytännöllisten ratkaisujen löytämistarvetta tilintarkastustuomioistuimen esittämiin ongelmiin.

Valtiovarainvaliokunta kiinnitti vuoden 1997 kertomuksesta antamassaan lausunnossa VaVL 64/1998 vp huomiota siihen, että EU:n hallinto ja tilintarkastuskulttuuri poikkeaa huomattavasti Suomessa omaksutusta pohjoismaisesta kulttuurista. EU:n tarkastustoiminnassa keskeisiä ovat määrälliset tavoitteet — eivät niinkään laadulliset näkökohdat. Suomi on valiokunnan mielestä aivan oikein pitänyt tärkeänä, että systemaattista työtä EU:n varainhoidon laadun ja tuloksellisuuden kehittämiseksi jäsenvaltioissa jatketaan. Tämä voi parhaiten tapahtua yhtäältä kehittämällä yleensä unionin varainhoitoa ja budjettihallintoa tehokkuutta ja tuloksellisuutta painottavaan suuntaan ja toisaalta kohdistamalla nopeasti korjaavia toimenpiteitä pahimpiin yksittäisiin ongelma-kohtiin. Valtiovarainvaliokunta toistaa myös em. lausunnossa esittämänsä näkemyksen, että tarkastustoiminta olisi suunnattava ennen muuta siihen, mitä EU-varoilla on saatu aikaan ja onko loppukäyttäjät käyttäneet varat hankkeen tavoitteiden mukaisesti.

Suomen valtio maksaa jäsenmaksun muodossa EU:n budjettiin oman osuutensa. Tämä osuus,

joka vuonna 1998 oli 6 896 milj. Smk, ei ole kuitenkaan korvamerkitty, vaan se käytetään yleiskatteellisesti EU:n menoihin. Ei ole siten Suomenkaan kannalta yhdenmukaista, miten EU:n varoja käytetään kaikissa sen jäsenmaissa. Tarkastusorganisaatiota muutettaessa ja kehitettäessä ei valtiovarainvaliokunnan mielestä riitä, että lisätään tarkastajien ja tarkastusten määrää komissiossa. On huolehdittava, että tarvittavat muutokset tehdään myös jäsenmaissa. On perusteltua vaatia, että komission ja yksittäisten jäsenvaltioiden viranomaiset reagoivat tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin muuttamalla käytäntöjään. Suomen tulisi painottaa entistä voimakkaammin sitä, että komission velvollisuutena on huolehtia nykyistä määrätietoisemmin tarkastuksessa havaittujen epäkohtien korjaamisesta hallinnon eri tasoilla kohtuullisen ajan kuluessa.

Rakennetuet. Keskeistä tilintarkastustuomioistuimen jäsenvaltioita yleensä koskevien huomautusten johdosta tehtävissä korjaavissa toimenpiteissä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan luoda toimivat käytännöt, joilla voidaan varmistaa rakennepolitiikkaa koskevien uusien säädösten asianmukainen, yhtäläinen ja tehokas täytäntöönpano kaikissa unionin jäsenvaltioissa. Rakennetukien hallintoa on Suomessa pyritty kehittämään systemaattisesti uutta ohjelmakautta varten säätämällä laki rakennerahas-to-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista (1353/1999). Valtiovarainvaliokunta yhtyy tilintarkastustuomioistuimen esittämään kantaan, että rakenteellisten toimien merkitystä tulisi jo

myöntämisvaiheessa tutkia paremmin työllisyyden parantamiseksi. Valiokunta katsoo, että Suomen tulee korostaa EU:n eri politiikkalohkojen kokonaisvaikutusten arviointia ennen muuta työllisyyden kannalta. Komission toimenpiteet ovat jossain määrin pirstaloituneet eri sektoreille, mistä syystä tarvitaan yhteistä poliittista näkemystä tärkeistä päämääristä ja nykyistä tehokkaampaa ja toimivampaa toimenpiteiden yhteensovittamista.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistus. Erityiskertomus 2/98 käsittelee yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen vaikutuksia vilja-alaan. Kertomuksessa arvioidaan vuonna 1992 toteutetun uudistuksen tuloksia asetettuihin tavoitteisiin nähden, eritellään uudistukseen liittyneet puutteet ja esitetään näkemyksiä siitä, kuinka todennäköisesti nämä puutteet kyetään korjamaan Agenda 2000:n avulla.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota tältä osin vain yhteen yksityiskohtaan erityiskertomuksessa eli uudistuksessa käyttöön otettuun pinta-alatukeen. Em. erityiskertomuksessa on katsottu, että yksittäisille tiloille maksettavaa tukea varten on vahvistettava jonkinlainen yläraja, kuten Agenda 2000:ssa ehdotetaan, mikäli pienviljelijöiden aseman parantamista koskeva tavoite aiotaan saavuttaa. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yläraja olisi asetettava jopa ehdotettua alemmaksi.

Ympäristötuki. Valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että vaikka EU:n

tilintarkastustuomioistuin ja Suomen oma Valtiontalouden tarkastusvirasto laativat itsenäisesti omat tarkastussuunnitelmansa, joissakin tapauksissa tarkastuskohteet ja -intressit saattavat olla ajallisesti sekä tarkastusaiheen osalta yhteneväisiä. Näin tapahtui vuonna 1998, kun sekä EU:n tilintarkastustuomioistuin että tarkastusvirasto tarkastivat EU:n osarahoittamaa maatalouden ympäristötukea. Myös tämä EU:n tilintarkastustuomioistuimen tarkastus tähtää valiokunnan saaman selvityksen mukaan erityiskertomuksen julkaisemiseen. Ympäristötukijärjestelmä on uudentyyppinen tukimuoto ja ohjausväline maataloudessa, mikä on tehnyt siitä tarkastuksellisesti merkittävän kohteen. Valiokunta pitää yhteistyötä EU:n tilintarkastustuomioistuimen ja Valtiontalouden tarkastusviraston kesken hyödyllisenä ennen muuta tällaisten erityiskohteiden osalta.

Neuvoston suositus. Neuvoston määräenemmistöllä antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden. Valtiovarainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan asia on esillä Ecofin-neuvostossa 13.3.2000.

Lausunto

Lausuntonaan valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että suuri valiokunta asiaa käsitellessään ottaa edellä lausutun huomioon.

VaVL 2/2000 vp — E 61/1999 vp

Helsingissä 25 päivänä helmikuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Maria Kaisa Aula /kesk		Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
vpj.	Kari Rajamäki /sd		Kari Uotila /vas (osittain)
jäs.	Jorma Huuhtanen /kesk		Jorma Vokkolainen /vas
	Timo Ihamäki /kok	vjäs.	Ulla Juurola /sd
	Tuija Nurmi /kok		Kari Kantalainen /kok
	Virpa Puisto /sd (osittain)		Ossi Korteniemi /kesk
	Ola Rosendahl /r		Mikko Kuoppa /vas (osittain)
	Anni Sinnemäki /vihr		Pekka Kuosmanen /kok
	Sakari Smeds /skl		Markku Laukkanen /kesk
	Irja Tulonen /kok		Anu Vehviläinen /kesk (osittain).